

Orolova Dilnavoz Sodiq qizi

Iqtisodiyot va Pedagogika universiteti Raqamli texnologiyalar fakulteti Kompyuter injiniring
yo'nalishi odilnavoz007@gmail.com

Annotatsiya: Hozirgi kunda dunyo aholisi sonining tez sur'atlarda o'sib borishi insoniyat oldida jiddiy ekologik va ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Aholining ko'payishi natijasida tabiiy resurslar tanqisligi, atrof-muhitning ifloslanishi, oziq-ovqat va ichimlik suvi taqchilligi, iqlim o'zgarishlari kuchaymoqda. Shu bilan birga, aholi zichligi urbanizatsiya, ishsizlik va ijtimoiy tengsizlik muammolarini ham keltirib chiqarmoqda. Ushbu mavzuda aholining ortib borishi sayyoramiz ekologik tizimiga ko'rsatayotgan salbiy ta'sirlar va ularning oldini olish yo'llari yoritib beriladi.

Aholi sonining tez o'sishi bugungi kunda insoniyat oldida turgan eng dolzarb global muammolardan biridir. Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholisi soni so'nggi o'n yilliklarda keskin oshib, ekologik muvozanat, tabiiy resurslardan foydalanish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayon insoniyatni barqaror rivojlanishiga o'z ta'sirini ko'rsatmasdan qolmaydi.

Kalit so'zlar: Aholi sonining o'sishi, Ekologik muammolar, Ijtimoiy muammolar, Tabiiy resurslar tanqisligi, Atrof-muhitning ifloslanishi, Oziq-ovqat taqchilligi, Ichimlik suvi yetishmasligi, Iqlim o'zgarishi, Aholi zichligi, Urbanizatsiya, Ishsizlik, Ijtimoiy tengsizlik, Ekologik tizim, Global muammolar, Oldini olish yo'llari.

Аннотация: В настоящее время быстрый рост численности населения мира вызывает серьезные экологические и социальные проблемы перед человечеством. В результате увеличения населения усиливается нехватка природных ресурсов, загрязнение окружающей среды, дефицит продовольствия и питьевой воды, а также изменение климата. Кроме того, высокая плотность населения приводит к проблемам урбанизации, безработицы и социального неравенства. В данной работе рассматриваются негативные последствия роста численности населения для экологической системы нашей планеты и пути их предотвращения. Быстрый рост численности населения сегодня является одной из самых актуальных глобальных проблем, стоящих перед человечеством. По данным Организации Объединённых Наций (ООН), численность населения мира за последние десятилетия резко возросла, что оказывает серьёзное влияние на экологическое равновесие, использование природных ресурсов и процессы социально-экономического развития. Этот процесс не может не отразиться на устойчивом развитии человечества.

Ключевые слова: Рост численности населения, экологические проблемы, социальные проблемы, нехватка природных ресурсов, загрязнение окружающей среды, нехватка продовольствия, дефицит питьевой воды, изменение климата,

плотность населения, урбанизация, безработица, социальное неравенство, экологическая система, глобальные проблемы, пути их предотвращения.

Annotation: At present, the rapid growth of the world's population is creating serious environmental and social problems for humanity. As the population increases, shortages of natural resources, environmental pollution, food and drinking water scarcity, and climate change are intensifying. Moreover, high population density leads to issues such as urbanization, unemployment, and social inequality. This study highlights the negative impacts of population growth on the planet's ecological system and explores possible ways to prevent them. The rapid growth of the population is one of the most pressing global problems facing humanity today. According to the United Nations (UN), the world's population has increased sharply over the past decades, significantly affecting ecological balance, the use of natural resources, and socio-economic development processes. This phenomenon inevitably influences the sustainable development of humankind.

Keywords: Population growth, environmental problems, social problems, shortage of natural resources, environmental pollution, food scarcity, lack of drinking water, climate change, population density, urbanization, unemployment, social inequality, ecological system, global problems, ways of prevention.

KIRISH

Aholi soni kopaygani sayin katta tartibsizliklar ham ko'paymoqda ko'chalarga hamda atrof muhitga chiqindilar tashlashni kamaytirish o'rniga odamlar ochiqchasiga ahlatlarni hohlagan tomonlarga uloqtirishmoqda bunga yichim sifatida turli xildagi chiqindi idishlanini qo'yish samara bermadi va insonlar chiqindilarni yig'adigan robotlar yaratishdi bu biroz yaxshi samara berdi, bundan tashqari zavod hamda fabrikalardan chiqayotgan zararli tutunlar kimyoviy moddalar qayta ishlanadigan-qayta ishlanmaydigan mahsulotlar plastik, shisha va metal kabi materiallarni qayta ishlash tabiiy resurslarni saqlashga hissa qo'shishga yordam beradi. Ishlab chiqarilgandan keyingi qoldiq mahsulotlarni tashlab yuborish insonlar tabiiy resurslardan noto'g'ri foydalanishining natijasida sayyoramizga jiddiy zarar yetkazmoqda ayni shu holatning oldini olishga qaratilgan chota tadbirlar ko'rilmogda buning foydasi bo'yaptimi yo'mi tiklanadigan energiya manbaalarini ko'proq yaratish lozim ya'ni shamol generatorlarini, quyosh panellarini, gidroelektr kabi qayta tiklanadigan quyosh shamoldan olinadigan manbalardan foydalani atrof-muftni ifloslanishining oldini olishda katta yordam beradi.

Ushbu holat sayyoramizning ozon qatlamini yimirib quyoshdan to'g'ridan-to'g'ri zararli nurlari yerga tushib global issiqlik davri kirib kelyapti katta-katta muzliklarning erishi yer yuzasining mutadil issiqlikga yuz tutmoqdamiz, bu tabiiy ofarlarning ko'payishiga sabab boladi zil-zilalar, tufonlar, vulqonlarning ko'p otilishi va anamal issiqlik sababli katta qurg'oqchilik katta mintaqalarni egallab olmoqda.

Ushbu holat ipidimialagik pandemiyagalarning keng tarqaloshiga turtki bolmoqda covet 19ni misol qiladigan bo'lsak aholi soni ko'payib ketganiligi uchun olimlar tomondan ishlab chiqilganligi tahmin qilinmoqda.

Aholi sonining tez o'sishi va uning sayyoramizga ta'siri.

Hozirgi davrda dunyo aholisi soni keskin sur'atlarda ortib bormoqda. Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yillarda Yer aholisi 8 milliarddan oshgan va bu raqam yil sayin o'sishda davom etmoqda. Aholining bunday tez ko'payishi insoniyat hayoti va sayyoramiz ekologik muvozanatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Tabiiy resurslar tanqisligi:

Aholining ortib borishi natijasida suv, oziq-ovqat, yer maydoni va energiya manbalari kabi tabiiy resurslar tez sur'atda kamaymoqda. Resurslardan ortiqcha foydalanish ularning tiklanish imkoniyatini pasaytiradi.

Atrof-muhitning ifloslanishi:

Ko'payib borayotgan aholi miqdori chiqindilar, sanoat gazlari va plastik mahsulotlar sonining ortishiga sabab bo'lmoqda. Natijada havo, suv va tuproq ifloslanib, ekologik tizimlar buzilmoqda.

Iqlim o'zgarishi:

Aholi sonining ko'payishi bilan energiya va transportdan foydalanish ortib, havoga chiqariladigan karbonat angidrid miqdori oshadi. Bu esa global isish va iqlim o'zgarishining kuchayishiga olib keladi.

Oziq-ovqat va suv taqchilligi:

Aholining tez o'sishi bilan oziq-ovqat ishlab chiqarish hajmini oshirish zarur bo'ladi. Biroq, qishloq xo'jaligi yerlarining kamayishi va suv tanqisligi bu jarayonni murakkablashtiradi.

Ijtimoiy muammolar:

Ko'plab mamlakatlarda aholining ko'payishi ishsizlik, uy-joy tanqisligi, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarining yuklamasini oshirmoqda. Bu esa ijtimoiy tengsizlik va kambag'allik muammolarini chuqurlashtiradi.

Urbanizatsiya jarayoni:

Shaharlar aholining tez o'sishi natijasida haddan tashqari zichlashmoqda. Natijada transport muammolari, chiqindilarni boshqarish va yashil hududlarning qisqarishi kuzatiladi.

Xulosa:

Yer yuzidagi global muammolar — bu faqat biror mamlakatning emas, balki butun insoniyatning muammosidir. Ularni hal etish uchun davlatlar, xalqaro tashkilotlar va har bir inson o'z hissasini qo'shishi zarur. BMT, WWF, Greenpeace, IUCN kabi tashkilotlar ekologik muammolarni bartaraf etish, urushlarning oldini olish va barqaror rivojlanishni ta'minlash yo'lida faoliyat olib bormoqda.

Yer yuzidagi global muammolar — bu faqat biror mamlakatning emas, balki butun insoniyatning muammosidir. Ularni hal etish uchun davlatlar, xalqaro tashkilotlar va har bir inson o'z hissasini qo'shishi zarur. BMT, WWF, Greenpeace, IUCN kabi tashkilotlar ekologik muammolarni bartaraf etish, urushlarning oldini olish va barqaror rivojlanishni ta'minlash yo'lida faoliyat olib bormoqda.

Global muammolarni bartaraf etishning eng muhim yo'li — tabiatni asrash, tinchlikni saqlash, ijtimoiy adolatni ta'minlash va yashil iqtisodiyotga o'tishdir. Faqatgina shu yo'l bilangina insoniyat kelajagi barqaror bo'lishi mumkin.

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. To'raev A., Qodirov B. Ijtimoiy geografiya. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Abdurahmonov Q. Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2020.
4. G'oziyev E. Aholi geografiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
5. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi. – Toshkent: OME nashriyoti, 2005. (Aholi, ekologiya, migratsiya moddalari).
6. Никитин В. География населения мира. – Москва: Академия, 2016.
7. Реймерс Н.Ф. Экология (теории, законы, правила, принципы и гипотезы). – Москва: Журнал «Россия Молодая», 1994.
8. Брун В. Глобальные экологические проблемы человечества. – Москва: Наука, 2017.
9. United Nations Population Division. World Population Prospects 2024. – New York: United Nations, 2024.
10. Ehrlich, P.R. The Population Bomb. – New York: Ballantine Books, 1968.
11. Meadows, D. et al. The Limits to Growth. – New York: Universe Books, 1972.
12. World Bank. World Development Indicators 2023. – Washington, D.C.: World Bank, 2023.
13. WWF & UNEP. Global Environmental Outlook. – Nairobi: United Nations Environment Programme, 2022.